

Zásady určování

bojových úkolů za útoku

K dosažení rozhodných politických a vojenských cílů v příští možné válce je třeba:

— zničit nepřátelské síly a prostředky a způsobit mu takové ztráty, aby nebyl schopen klást útočícím vojskům odpor,

— ovládnout prostory rozmístění nepřátelských uskupení a prostory jeho lidských a materiálových zdrojů; tím zbavit nepřítele možností nahrazovat lidské a materiálové ztráty, způsobené mu bojovou činností nebo ozbrojeným zápasem vcelku.

Jak síly a prostředky nepřítele, tak jejich zdroje jsou rozmístěny v prostoru a členěny do hloubky. K jejich ničení a ovládnutí je třeba mít **palebné prostředky** s různým dosahem a jejich účinků využívat k **postupu vojsk vpřed**. Možnosti nepřítele v doplňování osobami, potřebným materiálem a případná protipatření se zvyšují s dobou, kterou má k tomu k dispozici. Proto v zájmu útočících vojsk je třeba zkrátit čas plnění úkolu na minimum.

Podstatou útoku a jeho cílem tedy je v co nejkratší době zničit nebo alespoň vyřadit určené síly a prostředky bránícího se nepřítele a zmocnit se prostoru a důležitých terénních celků, které usnadňují dále rozvíjet útok.

Tato obecná formulace cíle útoku platí jak pro ozbrojený zápas vcelku, tak pro jednotlivé organizační stupně. Rozdíl bude v určení **konkrétního nepřátelského uskupení**, které máme zničit. Rozhodující přitom budou **reálné možnosti vytvoření převahy** nad bránícím se nepřítelem.

Možnostem jednotlivých organizačních celků musí odpovídat i úkoly, které jim stanovíme.

Bojový (operační) úkol je stručně a výstižně formulovaný konkrétní cíl, jehož má příslušný organizační stupeň dosáhnout v dané době a nařízeným způsobem v souladu se zámyslem nadřízeného velitele.

Pro stanovení bojových a operačních úkolů jednotlivým organizačním celkům platí zásada, **že ve svém souhrnu musí zabezpečit splnění celkových cílů útoku — války.** V praxi to znamená, že ten, kdo organizuje útok jako celek, určuje na základě svého zámyslu úkoly přímo podřízeným organizačním stupňům a velitelé těchto opět svým podřízeným. Tak to jde až ke stanovení úkolů jednotlivým bojovníkům, či osádkám (obsluhám) různé bojové techniky.

Jen tehdy, budou-li úkoly podřízených vycházet z jejich skutečných možností, **budou reálné a tím i splnitelné.** Jen tehdy budou také vytvořeny základní podmínky k tomu, aby dosáhl cílů útoku.

Možnosti jednotlivých organizačních stupňů jsou především dány:

- jejich organizací, počty a kvalitou bojové techniky, jak je vojska zvládla, schopnostmi, zkušenostmi, připraveností, morálně politickým a psychologickým stavem velitelů, štábů i vojsk; při použití jaderných zbraní má velký význam počet přidělené jaderné munice;

- druhem, počtem a kvalitou přidělených prostředků, jakož i kvalitou jejich velitelů a obsluh, případně činností nadřízeného ve prospěch příslušného organizačního celku, zejména počtem jaderných úderů;

- možnostmi bránícího se nepřítele (jejich hodnocení bude obdobné jako hodnocení možnosti útočících vojsk a bude záviset také na čase, který bude mít nepřítel na organizování a budování obrany) a způsoby vedení obrany;

- terénem, jeho vlivem (jak kladným, tak záporným) na vedení útoku a obrany;

- povětrnostními podmínkami, denní a roční dobou.

Náplní bojového úkolu především bude zničení nebo vyřazení určeného nepřátelského uskupení.

Poněvadž nepřítel neexistuje mimo prostor, musí být součástí bojového úkolu i ta část terénu, v němž se určené nepřátelské uskupení brání, případně navíc ještě **ta část terénu, jejíž ovládnutí zabezpečuje plynulost, nepřetržitost a také rychlost dosažení útoku jako celku.** Jinak řečeno ta část terénu, jejíž ovládnutí zabezpečí výhodné podmínky pro další rozvíjení útoku.

S plynulostí a rychlostí dosažení cílů útoku souvisí i čas. Čas je limitujícím parametrem při plnění veškeré lidské činnosti. Při plnění bojových úkolů za útoku jeho význam vzrůstá tím více, že boj o získání času je součástí každé bojové činnosti.

Bojový úkol nebo také jeho obsah za útoku tedy zahrnuje:

- nepřátelské uskupení, které máme zničit,
- prostor, v němž určené nepřátelské uskupení působí, případně ještě prostor navíc, který je nutný pro plynulé rozvíjení útoku,
- čas, v němž máme dané nepřátelské uskupení zničit a stanovený prostor ovládnout.

Podmínkou úspěšného plnění bojového úkolu je tedy dosažení palebné převahy. Musí být taková, aby zabezpečila zničení či vyřazení daného nepřátelského uskupení a současně uchování bojeschopnosti útočících vojsk.

Palebná převaha v podstatě vyplývá z poměru sil. Kromě této kvantitativní stránky je ovšem třeba přihlížet také ke kvalitě bojové techniky, vycvičenosti

jejich obsluh, morálně politickému a psychologickému stavu velitelů, štábů i vojsk a k výsledkům, které plynou ze vzájemného posouzení obou protivníků.

Na poměru sil bude záviset i určení bojového či operačního úkolu za útoku. Tzn. jeho **hloubka** (je dána učením bránícího se nepřátelského uskupení, k jehož zničení má příslušný organizační stupeň reálné předpoklady, druhem, kvalitou a jeho možnostmi), **šířka útočného pásma a doba jeho splnění**.

Poměr sil můžeme (jak vyplývá z historie) **zlepšit v podstatě dvěma způsoby**:

- zúžením útočného pásma nebo
- stanovením mělčích úkolů.

Častějším byl způsob první. Zatímco za normálních okolností postačoval k útoku poměr sil jedna ku dvěma či třem, bylo třeba s kvalitou obrany jej ještě zvýšit ve prospěch útočících vojsk.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukazují, že poměru sil jedna ku dvěma až třem zhruba dosáhneme, jestliže za předpokladu kvalitou a počtem v podstatě stejných organizačních celků **bude šířka útočného pásma rovna šířce obrany organizačního celku o stupeň nižšího**.

Protože za nejnižší jednotku schopnou plnit do určité míry samostatně taktické bojové úkoly považujeme prapor, je účelné **brát prapor jako kalkulační jednotku pro stanovení orientační šířky útočných pásem pro taktické stupně**.

Pro stanovení šířky útočných pásem z hlediska operačního je účelné brát jako kalkulační jednotku útočné pásmo divize.

K získání dvoj-až trojnásobné převahy může zesílený motostřelecký prapor útočit na nepřátelskou mechanizovanou rotu, která se brání v opěrném bodě o šířce do 1500 m. S přihlédnutím k mezerám kolem 1000 m mezi opěrnými body rot můžeme orientačně počítat, že šířka útočného motostřeleckého či tankového praporu se bude pohybovat kolem 2 km.

Při zásadě vedení útoku na směrech a dodržení požadavku rozptýlení, **bude šířka útočných pásem pluků a dalších organizačních stupňů větší, než pouhý součet šířek praporů, určených do prvního sledu při zahájení útoku**. Vedle ochrany vojsk z hlediska OPZHN **se tak vytvářejí podmínky pro útok na směrech a tím i pro manévr**, který je zejména na vyšších stupních důležitou zásadou vedení útoku.

Možnosti manévru útočících vojsk selepší. Nepřítel bude mít v hloubce obrany buď méně sil (tak tomu bude v pozici obraně — obraně prostoru) nebo povede činnost nanejvýš aktivně (mobilní obrana — protizteč). To bude příčinou, **že útočná pásma se budou po proniknutí do hloubky nepřátelské obrany rozšiřovat**. Méně nepřátelských sil v hloubce jeho pozici obrany nebo manévrový charakter jeho mobilní obrany totiž vytvářejí předpoklady pro zlepšení poměru sil, s nimiž vojska zahájila útok. V prvním případě je tomu tak skutečně — absolutně, v druhém případě relativně. Relativně proto, že jde v podstatě o **střetnutí**, v němž k úspěchu (v závislosti na kvalitě velitelů i vojsk) stačí zhruba vyrovnané síly obou protivníků.

Určování šířek útočících pásem tak, **že za kalkulační jednotku na taktickém stupni bereme šířku útočného pásma motostřeleckého či tankového praporu v podstatě platí v podmínkách použití jaderných zbraní i bez jejich použití**.

Nepoužijeme-li jaderných zbraní, musíme v rámci pluků i divízi **soustředit síly a prostředky k získání potřebné palebné převahy na nejvýhodnějším úseku útočného pásma** v soulase se zámyslem. Na zbývající části útočného pásma

musíme nepříteli poutat aktivní činností menších sil. Jejich úkolem bude nedovolit nepříteli přeskupit síly z těchto prostorů na směr hlavního úderu útočících vojsk.

Po průlomu nepřátelské obrany při použití jaderných zbraní soustředěná vojska se opět rychle rozptýlí do celé šířky útočného pásma. Tak se chrání před případným použitím jaderných zbraní nepříteli.

Hloubka, v níž se útočící vojska po průlomu opět rozptýlí, bude záviset na kvalitě obrany nepříteli a jeho odporu. K rozptýlení dojde, jakmile budou moci dosáhnout poměru sil, který je nutný k udržení potřebné palebné převahy bez soustředování vojsk (tj. bez zúžování jejich normálních útočných pásem).

Obdobně jako volíme kalkulační jednotku pro stanovení šířky útočných pásem, **můžeme mít kalkulační jednotku pro stanovení hloubky bojového úkolu.** Tuto bude vhodné stanovit v kilometrech. Avšak vymezit hloubku úkolu jen kilometry nepostihujeme skutečnost, **že každý úkol musíme limitovat rovněž časově. Hloubku bojového úkolu proto udáváme v kilometrech a stanovíme čáry či prostor, který mají vojska ovládnout za určitou dobu.**

Pro stanovení hloubky úkolu je rozhodující jeho obsah. Tzn., které uskupení nepříteli máme zničit, popř. který prostor či čáru máme ovládnout vzhledem k splnění celkového cíle útoku.

Při volbě základního organizačního stupně, z jehož bojového úkolu bude účelné a výhodné vyvodit i hloubky úkolů ostatních organizačních celků, bude třeba přihlížet k tomu, aby hloubka jeho bojového úkolu:

- byla splněním určité důležité a současně uzavřené etapy útoku, tzn., aby byla zničena určitá část nepříteli,
- dávala určitou a přitom reálnou perspektivu úspěšného pokračování v útoku, tj. ovládnutí určitého prostoru, čáry,
- zabezpečovala plynulost a nepřetržitost útoku,
- umožňovala potřebné a skryté přeskupení vojsk,
- umožňovala nezbytná opatření k zabezpečení další bojové činnosti.

Zkušenosti z druhé světové války a zejména z Velké vlastenecké války ukazují, že důležitou a současně uzavřenou etapou byl **průlom prvního pásma nepřátelské obrany.** Bylo tomu tak proto, že obránce měl většinu sil umístěnu právě v něm.

Obrana druhého, popř. dalších pásem, nebyla již tak kompaktní a celistvá vzhledem k omezenému počtu sil a prostředků. Bylo to proto, že úkoly těchto sil a prostředků byly upřesňovány teprve podle konkrétního vývoje situace sil na prvním pásmu obrany a zejména podle postupu útočících vojsk.

Rozhodnutí obránce o pravděpodobném použití sil, rozmístěných v hloubce obrany, bylo možné až po určité době. Jejich zasazení pak nejčastěji vyžadovalo určité přeskupení, které probíhalo vesměs pěšky. To vyžadovalo zpravidla několik hodin. Z těchto důvodů mohly být síly a prostředky obránce za prvním pásmem obrany použity nejčastěji až druhý den. Aby nebyly vytvořeny podmínky pro ničení obránce po částech, měla se do jejich zasazení držet vojska v prvním pásmu obrany.

Snahou útočících vojsk naopak bylo prolomit první pásmo obrany již první den a pronikáním do hloubky obrany zneškodnit koordinovanou činnost vojsk v prvním pásmu obrany s vojsky v jejích hloubce. Časové vymezení úkolu jedním dnem, tj. 24 hodinami dávalo **útočícím svazkům současně požadovanou reálnou perspektivu a určovalo tempo útoku.**

Stanovení bojových úkolů tímto způsobem rovněž zabezpečovalo výhodné podmínky pro splnění dalších tří požadavků. Během noci, kdy docházelo k poklesu bojové činnosti, bylo možné **vydat reálné úkoly na další den, přeskupit vojska a učinit nezbytná opatření k zabezpečení bojové činnosti.**

Hloubka úkolu vymezená zpočátku prvním pásmem obrany a s jejím zkonalením pak taktickou hloubkou obrany a dobou 24 hodin **byla v možnostech svazků.** Jak uvádějí prameny, pronikaly v letech 1944 až 1945 střelecké divize při průlomu nepřátelské obrany v součinnosti s rychlými skupinami frontů či armád do hloubky 10–16 a v některých případech až 20 km za den (viz Vývoj taktiky Sovětské armády v letech VVV, Naše vojsko 1959, str. 138).

Pro určení úkolů jednotlivým organizačním stupňům se tak staly výchozími podklady úkoly dne divizí. Od nich se vyvozovaly úkoly jak nižších taktických stupňů (pluků a praporů), tak i časové vymezení úkolů střeleckých sborů a operačních stupňů.

Mohutný rozvoj bojové techniky a zejména zavedení jaderných zbraní způsobily odpovídající změny nejen v zásadách bojové činnosti, ale i v hloubkách bojových úkolů. Jejich zvětšení je dáno zvýšenými bojovými možnostmi a rozptýlením bojových a operačních sestav obránce do hloubky a šířky.

Při dodržení kritérií pro volbu základního organizačního stupně, jehož bojový úkol můžeme považovat za určující pro odvození hloubek a časového vymezení bojových úkolů ostatních organizačních celků, bude účelné, **aby to byla opět divize.**

Bojové možnosti divize za útoku, vedeného jen klasickými prostředky, totiž umožňují zničit nepřítele v obranném pásmu prvosledové divize nepřítele, kde má soustředěno hlavní úsilí jak v poziční, tak pohyblivé obraně. Podle předpisů armád NATO to představuje hloubku kolem 10 km a více.

Kromě ničení bránících se svazků prvního sledu nepřítele je třeba, aby útočící vojska ovládla také prostory nepřátelských taktických a operačně taktických prostředků jaderného napadení a popřípadě zničila zálohy armádních sborů nepřítele, jestliže je zasadí. Splnění těchto úkolů znamená nesporně důležitou etapu v útoku a je v silách útočících divizí prvního sledu za 24 hodin bojové činnosti.

Hloubka úkolu dne divize za útoku tak zůstává i v soudobých podmínkách výchozí pro určování hloubek u časového plnění úkolů ostatních organizačních celků.

Hloubky bojových úkolů za útoku, jejich náplň, šířku útočných pásem a dobu, v níž mají daný úkol splnit, stanoví jednotlivým organizačním celkům jejich nejbližší nadřízený v souhlase se svým zámyslem útoku.

Hloubka bojového úkolu je jednoznačně dána náplní úkolu. Tzn. tím, kterého nepřítele máme zničit a který prostor ovládnout. Úkoly jednotlivých organizačních celků na sebe navazují a ve svém souhrnu zabezpečují dosažení cílů útoku jako celku.

Bojový úkol každého organizačního stupně bude obsahovat několik dílčích úkolů, které budou důležitými etapami v plnění daného bojového úkolu.

Současně se stanovením celkového úkolu dostávají podřízení i jeho rozdělení na dílčí úkoly. Tyto plní postupně a vytvářejí výhodné podmínky pro organizaci součinnosti a pro kontrolu plnění úkolu podřízeného. Podle konkrétních podmínek a potřeby může pak nadřízený učinit včas opatření k dosažení stanovených cílů útoku buď podle svého původního zámyslu, nebo jej upřesnit v souladu s vývojem situace.

Dělení úkolu podřízeným musí odpovídat konkrétním podmínkám a možností podřízených.

Rozhodujícím hlediskem nadřízeného velitele při dělení bojového úkolu podřízeným především bude, aby podřízení:

- splněním dílčího úkolu vyřadili určité důležité (z hlediska daného a nadřízeného organizačního stupně) uskupení bránícího se nepřítele a tím přispěli k dosažení cílů, jichž má nadřízený dosáhnout,

- splnili daný úkol v podstatě v takovém uskupení sil a prostředků, v němž útok zahájí, tj. v nezměněné sestavě; každá změna útočné sestavy také vyžaduje novou organizaci boje, upřesnění úkolů, případně přeskupení sil a prostředků;

- mohli působit pokud je to možné současně do celé hloubky určeného uskupení nepřítele, nebo alespoň na jeho rozhodující část (je dáno takticko-technickými vlastnostmi bojových prostředků podřízeného);

- splněním úkolu současně ovládli určitý terénní celek, jež umožňuje plynule pokračovat v útoku a splnit tak celý stanovený úkol v co nejkratší době.

Zásada plnit jednotlivé etapy stanoveného úkolu (dílčí úkoly) v nezměněné sestavě může být porušena na operačním stupni. Zde dochází k zasazování částí druhého sledu již v průběhu plnění bližšího úkolu. Je to proto, abychom udrželi (respektive ještě dále zvýraznili) palebnou převahu útočících vojsk nad bránícím se nepřítelem, který nejčastěji v průběhu druhého dne bude zasazovat do boje sborové zálohy.

Použití částí druhého sledu útočící armády již v průběhu plnění bližšího úkolu přispěje k urychlení tempa útoku také tím, že půjde o čerstvé, dosud neopotřebované síly. Umožní rychlé přenesení směru hlavního úderu tam, kde se projeví úspěch.

Pojmenování dílčích částí bojových úkolů jednotlivých organizačních stupňů může být různé. Všechny stupně však budou mít bližší úkol. Jeho společným znakem bude, že stanovení jeho obsahu bude daleko podrobnější, než určení náplně dalších částí bojového úkolu.

Méně podrobné stanovení dalších částí bojového úkolu je dáno vysokou dynamičností soudobého boje, možností nenadálých změn a zvrátů situace. To ztěžuje velitelům všech stupňů reálně předvídat vývoj situace na celou hloubku úkolů.

Náplň dalších etap plnění bojového úkolu můžeme proto určit jen zhruba. Přitom platí, že čím půjde o nižší organizační stupeň, tím reálněji můžeme předvídat (je to na kratší dobu) a tím mohou být tyto etapy plnění úkolu podrobnější a naopak u vyšších organizačních celků rámcovější. Na operačních stupních můžeme dokonce hovořit jen o orientačním určení náplně dalších částí plnění úkolu.

Počet dílčích úkolů (etap), na něž se bude bojový úkol za útoku dělit, bude různý v závislosti na konkrétní situaci, potřebě koordinace bojové činnosti vojsk, která plní jeden úkol, popř. předpokládaném přeskupování sil. Tak např. při útoku bez použití jaderných zbraní bude třeba častěji sladovat činnost útočících vojsk a bojový úkol se může dělit na více částí, než je tomu při použití jaderných zbraní.

V každém případě bude účelné rozdělit podřízeným bojový úkol **nejméně na dvě části a kromě toho dát jim ještě výhled (perspektivu) v dalším pokračování útoku, tj. určit směr dalšího útoku.**

Motostřeleckému či tankovému praporu vzhledem k jeho silám a prostředkům, uskupeným za útoku zpravidla do jednoho sledu a zálohy, je vhodné určovat úkol (jako celek) — bližší — a směr útoku.

Obdobně jako bojový úkol musíme i dílčí úkoly **vymezit nejen obsahově a prostorově, ale také časově**. Tím má velitel, který úkol stanoví, možnost průběžné kontroly jeho plnění a může tam, kde to vyžaduje situace, **včas zasáhnout ve prospěch plnění svého zámyslu**. Rozdělení bojového úkolu podřízenému na dílčí úkoly rovněž usnadňuje organizaci součinností.

Poněvadž cíle útoku jako celku jsou stejné jak při použití, tak i bez použití jaderných zbraní, **nemůžeme měnit ani cíle útoku jednotlivých organizačních stupňů a tím ani jejich hloubky**.

V závislosti na množství, kvalitě sil a prostředků, které máme k plnění úkolu, a na možnostech nepřítele, může **dojít k prodloužení či zkrácení doby, určené na splnění daného úkolu**.

Tak tomu bude zejména při použití jaderných zbraní. Vzhledem k jejich dostřelu a účinku můžeme dosáhnout vyšších temp útoku, než při vedení války jen klasickými prostředky. To pochopitelně umožní zkrátit odpovídajícím způsobem plnění úkolu.

Prodloužení doby plnění úkolu v bezjaderných podmínkách a především skutečnost, že ničení bránících se nepřátelských vojsk klasickými prostředky bude vyžadovat **těsnější spolupráce útočících sil**, si může (v závislosti na nepřátelské obraně) vynutit případné rozdělení bojového úkolu na více dílčích úkolů, než je tomu v podmínkách jaderných zbraní. Obdobně tomu může např. být také při **útku na opevněný prostor**.

K určitým rozdílům bude docházet mezi hloubkami úkolů na směrech hlavního úderu a hloubkami úkolů na druhých směrech. Je to dáno především tím, že vojska na směrech hlavního úderu mají ve srovnání s vojsky na druhých směrech užší útočná pásma, více posilových prostředků a rovněž větší podporu nadřazeného. Kromě toho vojska útočící na druhých směrech mají také úkol zabezpečovat boky hlavního úderného uskupení.

Závěr

Stanovení náplní a hloubek bojových úkolů a doby jejich splnění, jejich rozdělení na dílčí úkoly a určení šířek útočných pásem je důležitou činností velitelů a štábů. Na tom, jak reálně je v souhlase s danou situací velitelé určí, bude záviset do značné míry i úspěch útoku, jeho plynulost a v neposlední řadě i ztráty, které budou mít útočící vojska při jejich plnění. Je proto třeba, abychom věnovali této problematice maximální pozornost.